

НЕОБХІДНІСТЬ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО НАТО: ДО ПРОБЛЕМИ ПОІНФОРМОВАНOSTІ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ

Житомирський державний університет, м. Житомир

Останнім часом в умовах політичної нестабільності в Україні ще більше загострилась дискусія, а подекуди і конфронтація навколо питання євроатлантичного вибору нашої держави. Україна є демократичною державою, яка намагається сповідувати домінуючі у провідних демократіях принципи. Інше питання, чи вдається це нам? Нам залишився у спадок від радянської системи комплекс проблем, системних хвороб, різних деструктивних змін у суспільстві. З 1991 року Україна - незалежна держава, але сімнадцятирічний термін розбудови власної державності переконливо свідчить про неспроможність нашої держави самотужки впоратися із радянськими атавізмами, звідси постає необхідність пошуку ззовні допоміжних елементів. Одним із них може стати Північноатлантичний альянс.

Ми абсолютно погоджуємося з думкою деяких експертів, що процедура вступу до НАТО - це насамперед всеохоплююча експертиза політичної та економічної системи для України. Країна, яка стає дійсним членом Альянсу, змушує світову громадськість по-новому її оцінити, зокрема як передбачувану у політичному відношенні і економічно стабільну, що плекає демократичні цінності. Новоприйнята держава отримує цілу низку економічних дивідендів. За останніх хвиль розширення альянсу кандидати під час виконання національних програм згідно Плану дій щодо членства (ПДЧ) отримали потужний зріст інвестицій у свої економіки, що, безумовно, вплинуло на економічне зростання цих країн.

Орієнтація України на євроатлантичні структури обумовлена не тільки бажанням, або небажанням окремих політичних кіл, це, насамперед, юридично закріплений державний курс, як за прем'єра В.Януковича, так і за - Ю.Тимошенка. У лютому 2005 році президент В.Ющенко у Брюсселі наголосив на необхідності вступу України до НАТО, визначивши це головним пріоритетом та кінцевою метою співробітництва нашої держави з альянсом. Тому, насамперед, потрібно говорити про дотримання стратегічного курсу держави і що вже зроблено за цей час, щоб наблизитись до вступу.

Безумовно, Україна виграє від інтеграції в євроатлантичні структури, а її майбутнє членство безпосередньо відповідає національним інтересам. Згідно позицій провідних експертів, спеціалістів з євроатлантичної інтеграції, політологів, військова міць та політична вага стануть гарантами незалежності та територіальної цілісності краще, ніж незрозуміле і невпевнене становище можливого позаблокового статусу [3, с 6].

Україна на разі має значний досвід співробітництва з альянсом: вона тісно співпрацює в рамках Програми «Партнерство заради миру», Хартії про особливе партнерство, Плану дій Україна-НАТО, Інтенсифікованого діалогу з питань членства та відповідних реформ, що вже зараз визначає її особливий статус надійного партнера у забезпеченні стабільності та миру у світі. Крім цього, дуже репрезентативними прикладами тісного співробітництва є допомога Україні з боку НАТО у західних областях під час жакхливих повеней, яке бере свій початок ще з 1990-х років. На Сході - у Харкові північноатлантичний альянс надав українській стороні потужні насоси під час аварії на міському колекторі, по суті, врятувавши місто від екологічної катастрофи і т.д.

Беручи до уваги більшість соціологічних досліджень, потрібно констатувати дуже низький рівень підтримки євроатлантичного курсу серед населення України. Тому поряд з важливими процесами підготовки держави до повноцінної участі у роботі

північноатлантичного альянсу особливої актуальності набуває комплекс заходів та програм з покращення поінформованості українського суспільства з питань євроатлантичної інтеграції.

Досвід інших країн - Болгарії, Словенії, Румунії та ін., які у недалекому минулому стали дійсними членами НАТО, засвідчує можливість змістовного покращення громадської думки та відношення до альянсу саме під час згадуваного ПДЧ. Однак, нажаль, під час саміту у Бухаресті нам було відмовлено у приєднанні до Плану дій. Тому потрібно чим раніш розробити стратегію, а головне - систему дій, заходів для планомірного їх втілення у життя. Проте системної програми дій для покращення поінформованості про НАТО зараз немає. До населення потрібно довести інформацію про мету, цілі, які ставить перед собою альянс, про вигоди України після вступу до нього.

Р.Безсмертний ще у 2006 році наголошував на створенні спеціальної освітньо-інформаційної програми для роз'яснення переваг членства в НАТО, на «суспільній дипломатії» для формування підтримки громадськості цього питання. На разі спостерігається своєрідна аморфність, навіть бездіяльність з боку влади для покращення рівня обізнаності щодо НАТО, у спростуванні сформованих за радянських часів основних стереотипів щодо альянсу, відсутня спланована державна інформаційна політика [3, с 66].

Сучасний інформаційний простір України знаходиться під значним впливом Росії, яка робить все для того, щоб наша держава не стала членом НАТО. На вітчизняних телевізійних каналах взагалі, за деякими виключеннями, відсутня інформація про альянс, про переваги вступу України до нього. Натомість російські канали, які транслюються в Україні активно підтримують радянські міфи про «агресивність блоку».

Президент та голова уряду, говорячи про питання вступу України до НАТО, постійно наголошують на проведенні всеукраїнського референдуму. Однак зрозуміло, що наша держава, суспільство загалом, неготове до його проведення, оскільки отримані результати будуть віддзеркалювати радше рівень непоінформованості населення ніж справжнє розуміння і відношення до питання членства України в НАТО. Хоча можна піти шляхом інших країн - членів НАТО, які не проводили ніяких референдумів, за виключенням Словаччини (1997), Угорщини (1997) та Словенії (2003). Однак такий шлях без суспільної дискусії і референдуму, безумовно, викличе значне збурення як серед українського політикуму, так і серед народу. Тому, на нашу думку, першочерговим завданням для влади, свідомої громадськості на даному етапі є не форсувати вступ України до НАТО, а здійснювати продумані поетапні кроки. Першим повинна стати саме інформаційно-освітня кампанія, що буде супроводжувати Україну до моменту вступу. Без неї всі існуючі вже ініціативи, надбання у співпраці між Україною та альянсом будуть врешті-решт зведені нанівець.

У контексті покращення поінформованості серед українського суспільства щодо євроатлантичного курсу України потрібно особливу увагу звернути на молодь, особливо на студентство, для того щоб донести до них об'єктивну інформацію щодо змісту діяльності, цілей, мети північноатлантичного альянсу. Оскільки вже завтра теперішні студенти підуть у владу, будуть працювати в різних сферах і здійснювати безпосередній вплив на внутрішні процеси в державі, формувати суспільну думку.

За соціологічними дослідженнями, які були здійснені у Житомирському державному університеті ім. І.Франка, 40% студентства підтримує вступ України до НАТО і 60% - до Європейського Союзу. Але це загальні показники. Наприклад, на 5 курсі Навчально-наукового інституту іноземної філології (колишній факультет іноземних мов) за вступ до НАТО висловилося тільки 19% респондентів і відповідно -

81% проти. На першому курсі того ж інституту частка «за» склала 33,3%- Однак, складається враження, що студенти під час свого вибору керуються більше почуттями, можливо інтуїцією, а не знаннями, прагматизмом в оцінках. Тому зрозуміло, що отримані нами дані відбивають не думку обраних колективів студентів, а скоріше низький рівень знань з питань євроатлантичної інтеграції України.

З 2006 навчального року планувалось ввести до програм середньої та вищої школи питання міжнародної безпеки, комплекс проблем щодо НАТО, Європейського Союзу, вивчення співробітництва України з цими структурами тощо. Однак ця ініціатива, яка є вкрай важливою, залишилась на папері. Зараз створюються в навчальних закладах євроклуби, центри європейської та євроатлантичної інтеграції тільки завдяки ініціативі керівників цих закладів [1, с 105].

На разі в Україні майже в кожному обласному місті створені відповідні Центри Європейської та євроатлантичної інтеграції, які об'єднують науковців, експертів та небайдужих. Часто вони здійснюють свою роботу завдяки власному ентузіазму, або короткотерміново підтримуються грандодавчими організаціями. Можна тільки уявити який ефект мала б діяльність цих центрів із активним залученням студентів, якби центри почали працювати системно, планово, узгоджено один з одним під опікою і завдяки фінансуванню держави. Водночас влада констатує, що витратила мільйони бюджетних гривень на просування питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Окремо, хотілося б підняти проблему ролі обласних державних адміністрацій в цій ситуації, які, будучи владою, повинні відігравати роль ініціаторів, лобістів комплексу заходів для покращення поінформованості про НАТО в своїх регіонах. Безумовно, певну роботу вони проводять. Як правило, вони організовують різні круглі столи для експертів, тренінги для чиновників в районах. Однак, на нашу думку, це методологічно неправильний підхід, який обумовлює неефективне витрачання коштів. Від цього рівень обізнаності суспільства не поглибитись.

Майже всі заходи, які мають на меті зламати існуючі усталені стереотипи щодо НАТО, поглибити поінформованість українського суспільства стосовно сучасних цілей, мети альянсу, діють в рамках замкнутої моделі: науковці, експерти, політики, представники влади - представники влади, політики, експерти, науковці. Тобто ми переконуємо один одного. Діалог з суспільством у широкому розумінні зараз відсутній, що і пояснює низький відсоток підтримки ним євроатлантичного курсу України. Варто розірвати це коло і сформувати нову модель: науковці, експерти, політики, представники влади - суспільство.

Особливо актуальними є лекції, виступи перед трудовими колективами, військовими частинами, круглі столи, дискусії, але на телебаченні та радіо. Тобто забезпечити доведення інформації до широкого загалу. В цьому відношенні на особливу увагу заслуговує читання лекцій з проблем європейської та євроатлантичної інтеграції студентам університетів, інститутів.

В Житомирському державному університеті ім. Івана Франка тільки завдяки розумінню керівництва з 2008-2009 навчального року Європейська та євроатлантична інтеграція введена до навчальних планів 1 курсу, як обов'язкова дисципліна для всіх факультетів. Хоча у формі спецкурсу вже чотири роки читався до цього на історичному факультеті. Крім цього, студенти залучаються до наукової роботи з відповідної проблематики. Зокрема, щорічно проводяться декілька студентських конференцій, готуються дипломні, курсові роботи з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, що, безумовно, впливає на самостійне усвідомлення студентами важливості та необхідності євроатлантичного вибору нашої держави.

В мережі Інтернет сьогодні розміщується дуже багато інформаційних порталів, що містять матеріали про Північноатлантичний альянс, про співробітництво з ним

України. На особливу увагу за змістом і наповненням заслуговує офіційний сайт НАТО www.nato.int. Однак чи знає про це студент і взагалі молодь? Тому завдання викладача, полягає насамперед у долученні студента до джерел, щоб він самостійно зацікавився проблемою НАТО, сприяти його науковому пошуку.

Сучасна молодь позбавлена радянських стереотипів і за умови активної роботи з нею, може стати примножувачем, своєрідним генератором дискусій з батьками, родичами, друзями стосовно євроатлантичного вибору України. Якоюсь мірою це повинно втілитись у своєрідну ланцюгову реакцію, і каталізатором тут повинно стати студентство. Однак, зауважимо, що вагомі успіхи будуть тільки у разі відкритої, аргументованої суспільної дискусії [2, с 242-243].

Отже, можливість у майбутньому вступу України до НАТО, безумовно, є важливим і відповідальним кроком для всього суспільства. Однак цей процес обов'язково повинен супроводжуватися суспільними дискусіями, діалогом. Серед різних соціальних прошарків, виходячи з питання покращення їх поінформованості щодо функціонування Північноатлантичного альянсу, співробітництва його з Україною, на особливу увагу заслуговує вітчизняне студентство. Сучасна молодь - це люди нової генерації, які думають по-європейськи і у найближчій перспективі будуть творити майбутнє України. Тому в сучасних умовах своєрідного «підготовчого» періоду потрібно використати різні засоби, програми для донесення до студентства інформації щодо євроатлантичної інтеграції України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кордон М.В. Європейська та євроатлантична інтеграція України: 2007. - 176 с
2. Партнерство заради безпеки: досвід країн НАТО та українська перспектива?/ За загальною ред. О.І.Соскіна. - К., 2007. - 336 с
3. Шлях до НАТО: вимір безпеки. Лідери думок про євроатлантичну інтеграцію України / В.В. Бадрак, С.Г. Згурець, М.М. Самусь, О.О. Набоченко. - К., 2006. - 222 с